

Un poem de luptă

Pentru poezii evazioniste, un teritoriu de tipul Cubei (sau al Congo-ului) nu mi s-a părut decât în prelungirea desertă a realităților imediate, sociale și naționale...

CONSTANTIN LUCACI

„Orelarii” (fragment)

PE SCURT, DESPRE...

EUSEBIU CAMILAR:

„Povestiri eroice”

În Povestiri eroice, Eusebiu Camilar, cunoscut de altfel ca săftos povestitor, reușește să redea momente din istoria poporului nostru într-o formă limitată românească.

Remarcăm capitolul Ștefan cel Mare în care figura marelui domnitor apare ca intruchiparea celor mai înalte năzuințe ale poporului însetat de libertate și bunăstare...

Oaspeți din U.R.S.S.

Luni 13 martie a avut loc la Casa Scriitorilor o întâlnire între grupul de scriitori sovietici care ne vizitează...

Mihail PETROVANEU

„Locul unde nu s-a întâmplat nimic” de Mihail Sadoveanu

Bine-măles, nu voi povesti subiectul, nu numai fiindcă romanul e cunoscut, dar mai ales pentru că a povestit subiectul unei cărți intitulată „Locul unde nu s-a întâmplat nimic”...

erollor în propria lor nefelică... „câci aici totuși e plat, fără relief și fără mister”. „Eroli rămân secătuți, sortii neantului. Nimeni, de altminteri, e cuvântul care sintetizează golul sufletesc, existența mornică, vegetativă, ca aceea a plante-

rilor din țară și pe de altă parte în războaiele împotriva coteropilor străini. Un merit al scriitorului este și acela de a fi înțeles să prezinte faptele istorice nu izolate, ci în conexiune, oferind un tablou complex al civilizației și mersului progresiv al istoriei patriei.

Povestiri eroice contribuie la educarea tineretului în spiritul dragostei față de trecutul de luptă al strămoșilor noștri, care au știut să-și păstreze de-a lungul secolelor demnitățile în fața implacabilului, luptând cu dirigență și credință în izbândă. Frumos este realizat în acest sens chipul lui Doja prin a cărui moarte demnă „milită de privitori au văzut în fumul ce se ridica un colos al fierului, un colos pietros al tinerilor de fier și subpământului...”.

Așteptăm cu interes volumul al doilea al Povestirilor istorice care va aduce la lumină evenimente mai apropiate epocii noastre, îmbogățind literatura patriotică.

E. BUȘNEAG

SIDONIA

DRĂGUȘANU:

„Dragoste rea”

Cartea Sidoniei Drăgușanu urmărește să dea răspuns unei probleme de etică: poate fi trăită dragostea între doi oameni ale căror concepții asupra vieții se deosebesc radical?

Sidonia Drăgușanu vădește o curioasă complicitate sufletească, știe să urmărească în stilul prozei de analiză desfășurarea sinuoasă a dragostei dintre personajele sale.

Concentrându-se asupra lumii interioare a Magdalenei și a lui Luky, autoarea acordă însă mai puțină atenție realității sociale în care acționează. Apare doar câteva referințe în contemporanitate, și acestea vagi și oarecum în marginea textului propriu zis. Atmosfera generală a cărții, personajele secundare, cadrul acțiunii sînt uneori de un anacronism supărător. Aerul închis, interiorul umede de „case cu molii”, lipsa de orizont,

se mențin încă în unele porțiuni ale romanului. Femeile, aproape toate, își fac confidento plicticoase, lînd aere de „victime”, neînțelese da bărbați.

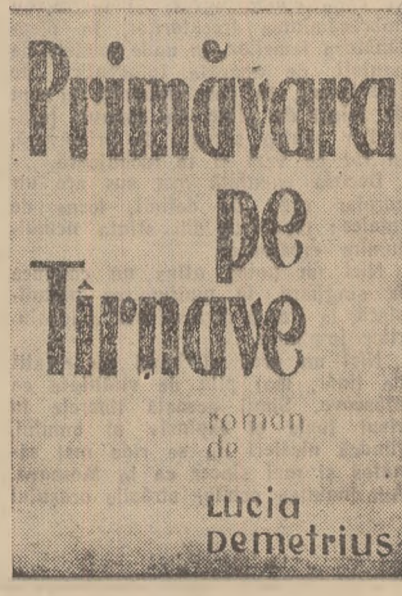
Autoarea își propune ca din coordonatele dramei pe care-o prezintă să reia aspectele specifice pe care le are în epoca noastră o străveche temă erotică (neînțelegerea în dragoste, în căsnicie). Magdalena, ca și Aurora Serafim, din alt roman al Sidoniei Drăgușanu, este femeia care se emancipează din vechea ei condiție de inferioaritate socială. Activitatea profesională intensă, educația primită în familie și în facultate, i-au creat spirit critic și exigență morală în relațiile personale și chiar în dragoste. Faptul că Magdalena se îndrăgostește cu totul naiv de un om deosebit, n-o transformă totuși într-o neașteptată doamnă a capriciilor lui, adesea umilitoare. Suferește personală n-o împiedică să caute adevărul și să-l proclame chiar cu prețul renunțării la o căsătorie care nu s-ar fi putut menține de altfel decât printr-un compromis. Magdalena nu poate lăsa un om care moralmente nu este demn de dragostea ei.

Autoarea n-a realizat însă deplin tipul femeii noi, Magdalena, deși îndrăgostită de profesionist, nu pare a-și închina viața unui ideal social, iar atitudinea ei în viață este încă sentimentală. Mai curînd am putea găsi Magdalenei un loc intermediar între eroinele romanelor feministe și tipul femeii socialiste. Există în cartea Sidoniei Drăgușanu numeroase pagini care pot emoționa cititorul, dar mesajul este se comunică fără suficiență forță datorită limitelor viziunii autoare.

Sorin ALEXANDRESCU

Vasile NICOLESCU

În vînturile librăriei a aprut de curînd romanul „Primăvara pe Timave” de Lucia Demetrius. E vorba de primul volum al unui ciclu în care autoarea intenționează să cuprindă, într-o largă frescă, viața unor sate din Ardeal, în perioada de la 23 August 1944 pînă în zilele noastre, drumul străbătut de aceste sate de la starea în care se aflau la sfîrșitul războiului, pînă în clipa înfrîntării gospodăriei agricole colective. În acest prim volum, care îmbrățișează primul an de după eliberarea țării noastre, întreaga acțiune se concentrează asupra reformei agrare. Lămurirea problemei naționale, a prieteniei care își face loc între cei de neamuri diferite, care au fost învățați pînă atunci să se urască și prîncep că au de ce să se iubească, ocupă și ea un loc însemnat în această perioadă de limpezire a apelor, perioadă în care cei care vor să le limpezesc aveau încă de dat o luptă grea cu atîtea forțe adverse și încă puternice.

O CARTE pe săptămîna

INTRE CRONICĂ ȘI ROMAN ISTORIC

Evocarea lui Vlaicu Birna nu-și confirmă, la o confruntare cu legile genului epic, calitatea de roman, precizată în titlu. De vină este autorul care nu și-a propus — plecid de la adevărul istoric — să transpundă artistic destine și întâmplări (reale sau închipuite), ci a sâvârșit între urmări cronologice a momentelor unei vieți eroice și literaturizare.

Desigur că a scrie despre trecut presupune documentare și un anumit respect față de informațiile pe care izvoarele le oferă. Numai că toate acestea sînt o primă etapă în munca romancierului istoric. Vlaicu Birna, scriind povestea vieții Caterinei Varga — cunoscută lupulătoare maghiară pentru dreptatea socială a iobagilor romîni din Transilvania primei jumătăți a secolului trecut — s-a strădui să asigure lucrării sale o solidă și bogată bază documentară. De aici, plasticitatea epocilor, realismul imagini de ansamblu. Dar în evoluția procesului de creație nu odată istoricul a luat locul prozatorului. Astfel, pagini întregi păstrează caracter de cronică fiindcă, pornind de la fapte și nu de la personaje (cum remarca mai demult Ștefan Iosifescu dezbătînd aceeași chestiune), autorul pierde parțial din vedere adevărata semnificație a evenimentelor și eroilor ce îl preocupă.

Faptul că în lucrarea de care ne ocupăm însușirile de observație și informare sînt evidente, iar capacitatea de evocare nu odată remarcabilă, trebuie să ne ducă la concluzia că un spirit selectiv mai accentuat și o concepție mai fermă privitoare la raportul dialectic dintre individualitate și situație epică ar fi sporit cu mult relieful artistic al acțiunii.

Autorul urmărește viața Caterinei Varga încă din adolescență, schițînd portretul lupulătoarei cu reală icsușină psihologică. Desi de origină aristocratică, tinăra eroină se dovedește încă de timpuriu un spirit deschis la ideile înaintate ale secolului, o conștiință iluministă, sensibilă la suferința poporului. Cînd împrejurările vieții o vor pune în contact cu cei împilăți, Caterina Varga va măsura singură contrastul dintre lucrul

VLAICU BIRNA:

„Romanul Caterinei Varga”

noștilor și marea miserie în care se abăteau masele largi ale țării. Adăugînd aici trista descoperire, practica tot mai sfidătoare a abuzurilor și a toleranței lor de către administrația habsburgică — iată, schițată pe scurt, realitatea epocă pe care Caterina Varga a înfruntat-o pentru a-și atinge țelul înalt pe care și-l fixase.

Pe măsura ce tabloul social își profundează conturile și își amplifică dimensiunile (prozatorul nu prezintă nu numai stările de lucruri din Ardeal, dar și cite ceva din climatul politic vienez și budapestan) se deosebește și orizontul moral al eroinei. Unele tablouri de epocă, cum sînt cele de la curtea imperială sau din existența trudită a moșilor se resin, au culoare și autenticitate.

O documentare riguroasă comunicată plastic nu reprezintă însă suprema exigență a realismului. Cînd un anumit pitoresc (pe alături de un romanticism minor) sau strălucirea de a relata detaliu istoric precis rămîn de o valoare limitată cînd nu se integrează și nu se subsumează relevanței aspectelor esențiale ale fenomenului sau personalității cercetate. Dacă spiritul, claritatea și curajul născut în Caterinei Varga sînt bine puse în lumină (cel puțin pînă în momentul întîlnirii ei) o serie de alte lucruri ale conflictului rămîn storse sau greșit înfățișate. Bănădușul romancierului nu menține criteriul ierarhizării faptelor și în ultima parte a cărții, care își cuprinde revoluția de la 1848, la Viena și Budapesta, este puțin relatăto. Cu altă mîl curioasă cu cît declanșarea acestor însemnate evenimente, încununînd lupta Caterinei Varga, ar fi trebuit legată de eforturile ei nobile pentru apărarea drepturilor țării noastre.

Deși în momentul încheierii eroinei, desigur, romanul mai continuă cu aproape o treime din înținderea sa, practic el este sfîrșit ca dramatic și intensitate epică. Apoi e cel puțin discutabil modul în care rezolvă scriitorul raportul dintre erou și masă. Deși Caterina Varga este exponența celor obișnuiți, ea apare în unele episoade (vestîntîlnirea „cărînșilor” la Scărbîșoara) ca un factor exclusiv creator de istorie. Și, deși în realitate ea nu acceptase a atare ipostază, romancierul o pune să hotărască și să acționeze de unul singur (minimalizînd rolul celorlalți). Uneori i se strîigă: „Cum va spune doamna noastră, va fi bine” (pag. 181—185). Din fericire asemenea abateri de la veridicitate au un caracter accidental. În schimb, Vlaicu Birna presară frecvent în carte referințe la rapoarte, ordonașe, suplice sau rescripturi imperiale pe care nu întotdeauna izbutește să le și asimileze artistic. Reproducerea unor documents nu e incompatibilă cu cerințele dezvoltării artistice a textului. Supărătoare și cu consecințe negative pe plan literar apare însă nepropriul detaliu informativ, tendința de a înlocui imaginea artistică cu simple relații documentare.

Deosebit, neaerchizarea personajelor face ca între figura viguros surprînsă a Caterinei Varga și celelalte apariții de oarecare importanță să fie un decalaj sensibil de realizare portretistică. Fiindcă s-a strădui în primă mîsură să stabilisească raporturi strînse între personaje și acțiune pe fondul unui conflict epic unitar, Vlaicu Birna nu fost în măsură să creeze decât un singur caracter, iar în rest să creeze cîteva siluete, majuritate fugitivă. Prezența acestora, necesară pentru realizarea fundalului de epocă — un fundal dinamic care se exprime nu numai starea de moment a personajelor, dar și devenirea lor, din perspectiva cauzei pentru care militau, este — cum spunem — fixată cu mijloace sumare și de aceea insuficientă.

Uit, fără îndoială, în opera de educare a tineretului, Romanul Caterinei Varga reclamă totuși, la o eventuală reeditare, îmbunătățiri structurale în tratarea artistică a materialului de inspirație istoric.

H. ZALIS

cum bine se știe, tipicul e un raport echilibrat, între esență și individualizare, care raport, în practica artistică, e mereu rupt fie în favoarea esenței fie a particularului. Folclorul stilizează (nu ne interesează particularitățile babel și ale molușii, ale lui Făt-Frumos, Ileană Cosînzei sau ale Zmeului), clasicismul merge la esențe (Harpagon e Avarul etc., La Bruyere scrie „Caractere”), o anumită tendință a literaturii contemporane (Brecht, Anouilh, teatrul lui Malakovski, „Tragedia optimistă” etc.) se îndrăpă spre simbol, așa că Sadoveanu nu e nici singular, nici „depașit”, ci se află pe una din liniile majore ale literaturii de totdeauna.

A cere personajelor sadovenești, totdeauna, să se contureze în acțiune (sau a demonstra că „ele se definesc în acțiune”) e o eroare naivă fiindcă multe din personajele sadovenești (ca și Oblomov), se definesc prin aceea că ele nu pot acționa și nu acționează (evident, aceasta e caracteristică numai pentru o parte din personajele sadovenești. În anumite împrejurări). Desigur, se poate răspunde că o acțiune e un mod de a te defini, în acțiune, ceea ce e în parte adevărat, dar importanța, la Sadoveanu, sînt caracteristicile inacțiunii, efectele inacțiunii.

În romanele sale despre țir, critica socială cea mai ascuțită trebuie căutăta mai puțin în ceea ce se împlîșcă în ceea ce nu se împlîșcă. Mai bine zis, Sadoveanu demostrează că mecanica orînduirii respective era de așa natură încît împiedica acțiunea (ca dinamică adevărată, coerentă), împiedica faptele să cristalizeze în acțiune, le împiedica să se subsumeze. Fiindcă faptele

în aceste romane ale țirului moldovitec, există. Densitatea epică, în „Insemnările lui Neculai Manea” (care împreună cu „Locul unde nu s-a întîmplat nimic” formează volumul 60 al „Bibliotecii pentru țir”) nu e mai mică decît densitatea epică din „Ion”. Fapte există, numai că ele nu se însumează, lipsește acel „cîrîg” care permitea atîmilor lui Democrit să se organizeze în corpuri și obiecte, nimic nu duce nicăieri, totul se înșiră în gol, ca într-un cosmar. De altfel, Sadoveanu însuși, abt de discret în divergențele estetice, își exprimă părerea net în problema construcției, opinînd construcția clasică (preluată apoi, ca atare, de „balzacieni”) adevărul înțepit după toate regulile consacrate și venite; n-a un fir roșu al întîrîrii de la un capăt la altul, un punct culminant, o gradată savantă la sfîrșit. Manea însă și-a scris viața, n-a scris un roman; și viața, în general, nu se desfășoară după regulile consacrate ale genului care poartă numele roman. (Prefața la „Insemnările lui Neculai Manea”). Din asemenea atitudine să tragem concluzia că refuzînd construcția clasică — atunci cînd conținutul romanului său o cerea — scriitorul și-a elaborat propriile sale reguli, decurgînd din necesitățile interne ale operei. Vroiam să spun cu acestea că un scriitor poate scrie un roman și după alte precepte decît ale lui Balzac, Slavici sau Rebreanu, ceea ce nu e nici o calitate dar nici o „delicțioasă”.

Prîntul Lai Cantacuzin dorește să scrie o „geografie a pietășului” pe care, firește, n-o scrie... Dar cine se plictisește în acest țir? Cine resimte

această plictiseală? Cu excepția lui Lai și a Dariel Mazu, nimeni. Personajele emană plictiseală, o produc, dar n-o resimt, ele nu se plictisesc, nici nu știu ce e aceea. De altfel, viața lor e complicată, sentimentele lor complicate, pasiunile lor violente, totul dă impresia vieții deși în realitate, totul e ireal. Personajele celor două romane ne amintesc de lumea umbrelor din infernul elin: umbrele păstrează formele umane, își păstrează obiceiurile, totul pare real dar realitatea lor e o aparență. Căci a te plictisi înseamnă a fi viu, plictiseala e o reacție, decît de desolidarizare, pe cînd acestor umbre e și atmosfera normală, el se identifice plictiseli. Lai Cantacuzin, adaptat, de fapt, acestei atmosfere, meditează lenes: „Aici, în acest țir, e exclus să se petreacă vreodată o dramă. Aici nu se întîmplă niciodată nimic; fatalitatea supune totul sub viscolul cenusii”. Și: „Aici sînt excluse dramele și exploziile. Aici nu se poate întîmpla nimic”.

Și toate, drame se întîmplă. Dariel Mazu se sinucide, fratele ei își lovește aproape mortal tatăl care-i schingiuiește, pe amîndoi, pe cînd erau copii, doamna general Argintar se zbuciumă să-și păstreze tinăra, dar cine, aici, n-are suferințele lui? „Insemnările lui Neculai Manea” e și ea o carte dură. Moartea profesorului Radianu e dureroasă, toți oamenii de pe liniștea străduță au dureri, dureri înăbușite. Moartea lui Alexandru Roman e zguduitoare: după ce a agonizat bani cu o dezgustătoare calicie, chinându-și nevasta, omorînd-o, bătrîniul își che-luțește toți banii cu o femeie tinăra, într-o pasune de bătrînețe, apoi moare singur, în miserie. Dar toate plictisește în acest țir? Cine resimte

de PAUL GEORGESCU câteva fraze unorii, însă sobru, dur, crud. De o lipsă a faptelor dramatice, deci, nu poate fi vorba. M-am întreb adeseori dacă acest titlu, „Locul unde nu s-a întîmplat nimic”, este sau nu polemic. Dacă el nu exprimă dureroasa ironie a scriitorului față de Lai Cantacuzin și față de loji aceia care nu vād, nu vor să vadă, numeroasele drame ale oamnelor simpli, durerile lor generice de o orînduire ficțională. În cuvîntul înainte al scriitorului la „Insemnările lui Neculai Manea”, Sadoveanu scrie: „Ce va găsi cineva să spuie că o viață a unui umil profesor de provincie n-are nici o însemnătate, că și toate viețile obscure și mici ale celor mulți. Ne pare rău că viața nu e plină numai de grozavele fapte diverse ale gazetelor noastre; și se poate întîmpla să aibă și în literatură, ca și în viață, însemnătatea ei lumea cea mărită, care, ca un Huvio, își duce durerile spre mări necunoscute”. Textul e clar. De altfel, iubirea lui Sadoveanu pentru oamenii simpli, interesul lui pentru „toate viețile obscure și mici ale celor mulți”, sînt bine cunoscute. Sensul polemic al acestor două romane nu scapă nimănui, mai ales că, la sinucidarea Dariel Mazu, Sadoveanu scrie cu ironie: „Ce mai ciudat fapt, dintre cele consummate de domnul Lai Cantacuzin în jurnalul său, a fost dispariția bruscă și cu totul neprevăzută a doamnei Ortac”. „Iar prîntul a îmbătrînit mai curînd decît se cuvenea, convîns că în geografia lui e imposibil să se întîmple ceva de seamă”. Dar dincolo de acest sens polemic nu e, mai adînc, un alt sens?

MEMORIALUL DĂRIE

La apărarea cărții lui Zaharia Stancu *Desculți*, critica a remarcat originalitatea de substanță și de formă epică: o împletire de poezie amară și realism viguros, de eroare și adevăr, în evocarea unei epoci frământate din viața țării noastre din cumpăna Dunării. S-a observat că imaginea lui reflectată vine, parca, de departe dintr-un peisaj necunoscut, arid, cu universuri umane ignorate, puse acum pentru prima oară în lumină. Țărâna aspru, colțuros, cu o demnitate ce nu se lasă străvătă nici de cea mai salbatică mizerie și opresiune, contrasta cu imaginea tradițională a țărânului semănătorist, blajin, încremenit în ortodoxie și primitivitate.

Această originalitate de structură, tipologie în ultima instanță, îi corespunde un mod propriu de narativitate. Este un lirism dublat de luciditate critică și observație, cu propoziții scurte, aproape rituale (prin repetiție), o rețetă dinamică, o anumită ordonanță epico-matografică. Formula este cristalizată în așa fel încât să poată vorbi în proză noastră de o narativitate de tip *Desculți*, ou o manieră stilistică ușor sesizabilă.

Destinul cărții s-a dovedit a fi solid, și la noi, și în străinătate. Tradusă într-un număr mare de literatură, viu comentată, cartea a fost primită cu interes, contribuind la acest chip la creșterea prestigiului literaturii noastre peste hotare. Zăbul pe stimate mediane al operii nu s-a împiedecut pe autor să revină (a căia oară?) asupra paginilor din coperta dureroasă de amără a lui Dărie, prăgind nu o nouă ediție adăugată, cum s-ar părea, ci o nouă carte cu o viziune socială vastă, îmbrățișând o epocă întinsă din viața societății noastre de la începutul secolului. *Desculți* și *Dărie* constituie două puncte de plecare. Primele trei volume aparțin (*Clopot*, *și struguri*, *Printre stele* și *Carul cu foc*) unei serii, în altă ordine epico, primele capitole din *Desculți* și materialul epic din *Dărie*, la care se adaugă capitole noi ca *Printre stele*, *Constantina*, etc.

Intervenții prozatorului merg în două direcții; el operează, mai întâi, în adine, transformând unele schițe în portrete de sine stătătoare, episoade, fugăvii amintiri, în scene cu o semnificație socială și morală mai profundă (*Grapa*, de pildă), năme fără nicio rezonanță caracterologică în caracter, ci o dialectică interioară proprie (Constantina, fimbriare de perseverență țărănească și umilită smerdăvășică, se impune ca unul dintre caracterele cele mai interesante ale cărții lui Zaharia Stancu). Cel de al doilea sens în care s-a orientat autorul este, am spune, al actualității de noi întâmplări, în state a spori veridicitatea. În ansamblu, a imagini vieții trăiesc din preajma convulsiunilor din 1907. În materia modernității a lui Dărie s-au încercat întâmplări la care el a fost martor ocular sau altele, povestite de Uspăroaia, — mătusa de la Secara — sau de altcineva dintre rudele și meșterii copilului de la Omida. Toate aceste întâmplări, alăturându-se altora mai vechi, cunoscute din *Desculți*, luminează un sens sau altul din aspectele vieții, largind abia de curgere a narativității și, implicit, perspectiva unor destine sociale.

Intrebarea care se pune în cazul unor astfel de relatări epice este dacă, prin juxtapuneri de episoade și scene noi, nu s-a distrus unitatea creației, dacă o anumită dilatare a faptelor nu încercă imaginea.

Răspunsul nu poate veni, se înțelege, decât după prezentarea în prealabil a cărții sub raportul veridicității ei artistice și a sensurilor umane pe care le prefiguratează.

Vom începe prin a spune că, sub raportul veridicității, *Desculți* oferă imaginea autenticului tragism social al țărâniei în condițiile exploatareii semi-obștăștice. În forma amplificată pe care o analizăm acum, cartea dărd se devine epopeea acestui tragism colectiv, aflat într-unul din

Copiii mor de fâlcăria și de vârstă: când se îmbolnăvesc sunt tratați rudimentar de mătusa Petra și de Uspăroaia care li unge cu gaz și le bagă degetele în gât pentru a le sparge bulbele ce apar în ficat. În Dărie, Veve Chiorul, Irăcili și ceilalți copii și descalții din Omida au burile mari, umflăte de dur și de apă. Când moare vreunul, ceilalți își fac socoteala că vor duce-o mai ușor. Această asprime trece și la copii. Murindul fratele, Giagis, Veve Chiorul își liniștește părinții cu acest silogism dur: „Și ce, nu-i ajung? Acum că a murit Giagis, o s-o ducem mai ușor, o s'fim mai puțin gari la masă, tănălele!”.

Asperitatea condițiilor de viață are și un reflex asupra vieții de lucru și morală de lucru. Dar morală de lucru nu aparține descalților, ci acriturilor, cio cloviilor satului (Buhulele, primarul, Javeve, jandarmul și circumari care apar ca niște corbi în jurul trupului bolnav al satului doborât de sârcoie).

O morală de lucru și reprezentanții unei clase ou tradiție de lipitoare: mo-

după ce face o serie de aprecieri asupra eroilor — un erou al viitorului, format în procesul de construire a comunismului și a originalității artistice a cărții treazăte pe larg problema „subiectului” în opera literară. Derivând subiectul ca „sistemul evenimentelor care constituie baza unei povestiri”, iar opera literară este povestea cu o „lucrare conștientă în jurul unui eveniment central sau al unui sistem complex de evenimente strins legate între ele”. Nazarenko scoate în evidență aceste lucrări, care deslășite de un subiect propriu-zis, rețin totuși atenția cititorului. În această categorie ei include povestirea descriptivă; autobiografia, biografia — fie ea reală sau ficțională și chiar „imaginatizarea vieții unor oameni obișnuiți”, care nu fac tapie eroice și descalții caiale, ci trăiesc pur și simplu”. Tocmai operele literare de acest fel îi creează imaginea vie a unei epoci a obiceiurilor și concepțiilor despre viață.

Revoluția socială este prezentată în spatele actelor morale condiționarea lor (direct sau indirect) socială, de clasă. *Desculți* rămâne o carte lirică, un vast

rala ologului Milarezi de la Băneasa mai rafinat, dar tot atât de salbatic în fond, morală mai puțin asurză a boierului Gogu Cristofor și a altora.

Țărâni au numai o explicabilă duritate în relațiile dintre ei, evident și în obiceiurile stămonești în sat. De mici, copiii cunosc legile aspre ale vieții și străduiesc să și le asimileze pentru a putea rezista.

Țărâni lui Zaharia Stancu sînt — cum s-a observat — colțoși, puși totdeauna pe ecartă, cu o neliniștată demnitate. În fața vieții ei stau diriji, se feresc să arate că sînt slabi pentru că au învățat dintr-o tragică experiență că în viața blăndețea și bunătațe sînt semne inevitabile pieri. *Vai de cel slab este aforismul cel dintîi pe care îl țvâșă Dărie.*

Dărie este crescut în credința că în

Întîlnirea dintre cei doi este detaliat prezentată de prozator, atotul în fiecare gest al protagoniștilor. La început Vătu este mirat de tot ce se întâmplă, de sălăria din curtea sa. Când pricepe despre ce este vorba, se scarpină în ceafă, ca omul care are de trecut printr-o încercare greă, apoi se repede la nevestă-sa, o zăpotește, o trîie prin curte, pînă se răcoțosește: „Eu? Să cad eu la în volală cu tatăl pitoiinei? Nici pomeneală, nene. Nici pomeneală!”. Opoziția este numai aparentă. Toată lumea știe ce va urma, curiozitatea este numai față de cum se vor desfășura lucrurile, și cît se va alege din toată trăsnia asta Stăniș. Anunțată pe grăp, neluata în seamă, Mărioșca se supune fără cîrnie ritualului, plîind în acest mod pentru plăcerile iubirii nepermise. Printre troienele de zăpădat corvoilor de muntași avînd în frunte pe ginere, înaintea amenințător sursă casa soarelui, răspunzător de fapta nelegiuită a fiicei.

Întîlnirea dintre cei doi este detaliat prezentată de prozator, atotul în fiecare gest al protagoniștilor. La început Vătu este mirat de tot ce se întâmplă, de sălăria din curtea sa. Când pricepe despre ce este vorba, se scarpină în ceafă, ca omul care are de trecut printr-o încercare greă, apoi se repede la nevestă-sa, o zăpotește, o trîie prin curte, pînă se răcoțosește: „Eu? Să cad eu la în volală cu tatăl pitoiinei? Nici pomeneală, nene. Nici pomeneală!”. Opoziția este numai aparentă. Toată lumea știe ce va urma, curiozitatea este numai față de cum se vor desfășura lucrurile, și cît se va alege din toată trăsnia asta Stăniș. Anunțată pe grăp, neluata în seamă, Mărioșca se supune fără cîrnie ritualului, plîind în acest mod pentru plăcerile iubirii nepermise. Printre troienele de zăpădat corvoilor de muntași avînd în frunte pe ginere, înaintea amenințător sursă casa soarelui, răspunzător de fapta nelegiuită a fiicei.

„Nu. — De intrat în casă, sî nu între nici o păcătoasă de muiere, pînă nu înclieci toameala. De la muiere ni se trag toate bebelele!”.

Tocmeala este îndirjită, unul cere cu îndrăzneală, celălalt se apără cu șiretorie, se injură, se împacă, ciocnesc tot mai des, sperind fiecare că va putea să îl înlece pe celălalt și să îl pascăleşă, se încercă să sînt gata să se despartă pînă ce cineva intervine împiedicînd: „Nu ripiciți toameala, oameni bunii. Ia ghiditvă...”.

În cele din urmă cad la învolală. Soarel mai adăuga ceva la zestrea înălțată și cei doi se despart liniștiți, bucurosi, unul că a sursă ceva, celălalt că a scăpat numai ei atit.

Cu toată această risipă de asprime, narativul păstrează un fond de generozitate și delicatețe sufletească. *La nevine*, desenul se ajută între ei, își împart ultimele banite de porumb, ei ascund în tîmbele lor, cum spune Dărie, „un simbre de soare”. Viata, cu vitregele ei condiții întinsează acest nimb de lumină și atunci chipul se îndăsprește, glasul devine amar și cmud.

„Să te feresti atunci de mine, omule — avertizează Dărie, — fie că mi-ai pierdut, fie că mi-ai rămas. Să mă cauti cînd am ochii înneși. Să mă cauti cînd chipul îl am luminat.”

Asupra altor aspecte ale cărții vom reveni într-un altor viitor.

Eugen SIMION

Primăvara Moscovei

(Urmare din pag. 1)

se pregătesc noi filme, editurile au sub tipar cărți noi, teatrele repetă febril. Clasicii și contemporanii își dau mina și se întrec.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte. „Stilul nu poate fi identificat nici în scrierile care utilizează aceleași metode artistice. Însăși natura stilului are un caracter independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.”

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

Problema educației copiilor, a relațiilor dintre vîrstnici și ei mici, a prezentat totdeauna interes pentru majoritatea scriitorilor literari. Dar dacă dramaturgia, romanul, folclorul sau chiar cinematografia abordă adesea această temă, șchia nu a fost reprezentată în acest sens decât în mod marginal.

„Asta fiindcă locuitorii acestei cetăți nu se mulțumesc numai să trăiască dar și luptă pentru apărarea vieții pe pămînt.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

Problema educației copiilor, a relațiilor dintre vîrstnici și ei mici, a prezentat totdeauna interes pentru majoritatea scriitorilor literari. Dar dacă dramaturgia, romanul, folclorul sau chiar cinematografia abordă adesea această temă, șchia nu a fost reprezentată în acest sens decât în mod marginal.

„Asta fiindcă locuitorii acestei cetăți nu se mulțumesc numai să trăiască dar și luptă pentru apărarea vieții pe pămînt.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

Problema educației copiilor, a relațiilor dintre vîrstnici și ei mici, a prezentat totdeauna interes pentru majoritatea scriitorilor literari. Dar dacă dramaturgia, romanul, folclorul sau chiar cinematografia abordă adesea această temă, șchia nu a fost reprezentată în acest sens decât în mod marginal.

„Asta fiindcă locuitorii acestei cetăți nu se mulțumesc numai să trăiască dar și luptă pentru apărarea vieții pe pămînt.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

momentele sale cele mai caracteristice. Evocarea are ca bază polarizator existența lui Dărie. În funcție de înțelegerea și de sensibilitatea lui capricioasă de „zăgăzului și zănoșii” se organizează întâmplările din viața satului Omida și a altor state de pe valea Călmășului. Derulănd filmul copilăriei lui Dărie, povestitorul, Dărie cel matur, trecut prin viața, supraviețuitorul altor calamități, adăugă faptelor comentariul său lucid, critic, nedismulțat, adesea nostalgic și poezic sau aspru, cutremurător de imaginea propriei copilării. Zaharia Stancu depășește aici punctul de vedere al unui realist critic, patul democraților privind fațetele în corelația lor istorică, din unghiul de vedere al unui scriitor care caută să descopere în spatele actelor morale condiționarea lor (direct sau indirect) socială, de clasă. *Desculți* rămâne o carte lirică, un vast

amplu, *Grapa*, reconstituie obiceiul cu nescosul al tranșăriei dintre ginerele în fond, morală mai puțin asurză a boierului Gogu Cristofor și a altora.

Țărâni au numai o explicabilă duritate în relațiile dintre ei, evident și în obiceiurile stămonești în sat. De mici, copiii cunosc legile aspre ale vieții și străduiesc să și le asimileze pentru a putea rezista.

Țărâni lui Zaharia Stancu sînt — cum s-a observat — colțoși, puși totdeauna pe ecartă, cu o neliniștată demnitate. În fața vieții ei stau diriji, se feresc să arate că sînt slabi pentru că au învățat dintr-o tragică experiență că în viața blăndețea și bunătațe sînt semne inevitabile pieri. *Vai de cel slab este aforismul cel dintîi pe care îl țvâșă Dărie.*

Dărie este crescut în credința că în

Întîlnirea dintre cei doi este detaliat prezentată de prozator, atotul în fiecare gest al protagoniștilor. La început Vătu este mirat de tot ce se întâmplă, de sălăria din curtea sa. Când pricepe despre ce este vorba, se scarpină în ceafă, ca omul care are de trecut printr-o încercare greă, apoi se repede la nevestă-sa, o zăpotește, o trîie prin curte, pînă se răcoțosește: „Eu? Să cad eu la în volală cu tatăl pitoiinei? Nici pomeneală, nene. Nici pomeneală!”. Opoziția este numai aparentă. Toată lumea știe ce va urma, curiozitatea este numai față de cum se vor desfășura lucrurile, și cît se va alege din toată trăsnia asta Stăniș. Anunțată pe grăp, neluata în seamă, Mărioșca se supune fără cîrnie ritualului, plîind în acest mod pentru plăcerile iubirii nepermise. Printre troienele de zăpădat corvoilor de muntași avînd în frunte pe ginere, înaintea amenințător sursă casa soarelui, răspunzător de fapta nelegiuită a fiicei.

„Nu. — De intrat în casă, sî nu între nici o păcătoasă de muiere, pînă nu înclieci toameala. De la muiere ni se trag toate bebelele!”.

Tocmeala este îndirjită, unul cere cu îndrăzneală, celălalt se apără cu șiretorie, se injură, se împacă, ciocnesc tot mai des, sperind fiecare că va putea să îl înlece pe celălalt și să îl pascăleşă, se încercă să sînt gata să se despartă pînă ce cineva intervine împiedicînd: „Nu ripiciți toameala, oameni bunii. Ia ghiditvă...”.

În cele din urmă cad la învolală. Soarel mai adăuga ceva la zestrea înălțată și cei doi se despart liniștiți, bucurosi, unul că a sursă ceva, celălalt că a scăpat numai ei atit.

Cu toată această risipă de asprime, narativul păstrează un fond de generozitate și delicatețe sufletească. *La nevine*, desenul se ajută între ei, își împart ultimele banite de porumb, ei ascund în tîmbele lor, cum spune Dărie, „un simbre de soare”. Viata, cu vitregele ei condiții întinsează acest nimb de lumină și atunci chipul se îndăsprește, glasul devine amar și cmud.

„Să te feresti atunci de mine, omule — avertizează Dărie, — fie că mi-ai pierdut, fie că mi-ai rămas. Să mă cauti cînd am ochii înneși. Să mă cauti cînd chipul îl am luminat.”

Asupra altor aspecte ale cărții vom reveni într-un altor viitor.

Eugen SIMION

Primăvara Moscovei

(Urmare din pag. 1)

se pregătesc noi filme, editurile au sub tipar cărți noi, teatrele repetă febril. Clasicii și contemporanii își dau mina și se întrec.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

Problema educației copiilor, a relațiilor dintre vîrstnici și ei mici, a prezentat totdeauna interes pentru majoritatea scriitorilor literari. Dar dacă dramaturgia, romanul, folclorul sau chiar cinematografia abordă adesea această temă, șchia nu a fost reprezentată în acest sens decât în mod marginal.

„Asta fiindcă locuitorii acestei cetăți nu se mulțumesc numai să trăiască dar și luptă pentru apărarea vieții pe pămînt.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

Problema educației copiilor, a relațiilor dintre vîrstnici și ei mici, a prezentat totdeauna interes pentru majoritatea scriitorilor literari. Dar dacă dramaturgia, romanul, folclorul sau chiar cinematografia abordă adesea această temă, șchia nu a fost reprezentată în acest sens decât în mod marginal.

„Asta fiindcă locuitorii acestei cetăți nu se mulțumesc numai să trăiască dar și luptă pentru apărarea vieții pe pămînt.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

Problema educației copiilor, a relațiilor dintre vîrstnici și ei mici, a prezentat totdeauna interes pentru majoritatea scriitorilor literari. Dar dacă dramaturgia, romanul, folclorul sau chiar cinematografia abordă adesea această temă, șchia nu a fost reprezentată în acest sens decât în mod marginal.

„Asta fiindcă locuitorii acestei cetăți nu se mulțumesc numai să trăiască dar și luptă pentru apărarea vieții pe pămînt.

Revista „Zvezda” (Leningrad), acordă în paginile sale un spațiu larg problemelor de critică literară.

În primul număr din acest an, a apărut sub semnătura lui T. Napoleva un amplu studiu intitulat „Stilul, trăsăturile și originalitatea în opera literară”. Trăgînd unele concluzii pe marginea discuțiilor duse în „Literaturnia Gazeta” asupra acestor probleme, autoarea face o amănunțită analiză a caracterului profund individual și independent între stil și condițiile sociale în care apare și se dezvoltă tradiția națională, talentul și concepția despre viață a fiecărui scriitor în parte.

Articolul analizează din punct de vedere al stilului și al originalității rolul de eroi de romane sovietice recente ca „Frăt și sora” de A. Abramov, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

În cadrul unei discuții poetice pe marginea povestirii „Vă prezint pe A. Abramov”, „Dru-mul pe care îl alegem” de A. Ciakovski, „Un an” de I. Herman și altele.

Problema educației copiilor, a relațiilor dintre vîrstnici și ei mici, a prezentat totdeauna interes pentru majoritatea scriitorilor literari. Dar dacă dramaturgia, romanul, folclorul sau chiar cinematografia abordă adesea această temă, șchia nu a fost reprezentată în acest sens decât în mod marginal.

„Asta fiindcă locuitorii acestei cetăți nu se mulțumesc numai să trăiască dar și luptă pentru apărarea vieții pe pămînt.

EUGEN ISPIR „La Dropii se împarte pămîntul”

Etic și estetic

Voi reaminti că în literatură (mai ales în cea epică și dramatică) apreciere estetică se concretizează, cu precădere, în confruntarea dintre tipuri și caractere. Forța educativă a romanului Așa s-a călîit ojele de N. Ostrovski, de pildă, izvorăște mai ales din prezentarea viguroasă a eroului principal. Această forță educativă nu are la bază alt fapt decât Pavel Korceagin are dreptate în infruntările sale cu alte personaje, că din punct de vedere politic sau moral comportarea lui e de obicei „justă” (de „justețea” sau „injustețea” unor poziții conving mai bine unele articole scrise cu talent), cit vruim că morală a eroului, viguroasă caracterului său, gradul înalt în care destinul său dezvoltă cum esența umană se descâlțesează și se afirmă în tot ce are mai superb, prin lupta revoluționară, de clasă, a proletariatului. Chipul lui Pavel Korceagin trezește în primul rînd admirația cititorului, dorința de a se mîna cu eroul preferat, și abia prin această înrîurire de ordin estetic, pătrund în con-

știința celor „contaminați” și adevărurile morale, social-politice pe care le vehiculează Pavel Korceagin. Același lucru s-a putut spune și despre Anton Filip din *Bărăgan*. Eroul lui Galan nici nu are dreptate întotdeauna, nu întotdeauna rezolvă bine problemele neprevăzute ce i se ridică în cale, însă îi influențează pozitiv, prin tot ce face, pe cititori.

După cum reiese din lucrările Congresului al III-lea al P.M.R., una din sarcinile esențiale pe care le rezolvă astăzi poporul muncitor este și aceea de a crea condițiile cele mai prielnice pentru dezvoltarea conștiinței socialiste și a noilor trăsături de comportare a oamenilor, pentru plămădirea omului nou, membru demn al societății socialiste.”

După cum reiese din lucrările Congresului al III-lea al P.M.R., una din sarcinile esențiale pe care le rezolvă astăzi poporul muncitor este și aceea de a crea condițiile cele mai prielnice pentru dezvoltarea conștiinței socialiste și a noilor trăsături de comportare a oamenilor, pentru plămădirea omului nou, membru demn al societății socialiste.”

De fapt, întrecerea socialistă pornită în cinstea celei de a 40-a aniversări a partidului este o formă concretă de stimulare a dezvoltării amintite.

De fapt, întrecerea socialistă pornită în cinstea celei de a 40-a aniversări a partidului este o formă concretă de stimulare a dezvoltării amintite.

În viața de toate zilele lupta pentru dezvoltarea conștiinței socialiste îmbracă forme foarte variate, dar presupune întotdeauna confruntări între oameni. Conștiința socialistă se naște în chiar procesul de formare și consolidare a relațiilor socialiste, sub influența opiniei publice colective, ca rezultat al acțiunii educative a partidului. Dar ea nu se dezvoltă uniform la toți oamenii. În mod inegalabil la unii ea cucereste mai repede personalitatea omului, îl întregime, devenind

CARNET

cinematografic

Congo în luptă

În primăvara anului 1960, operatorii sovietici L. Maximov și P. Oprisko au plecat în Congo ca să realizeze documentarul „Congo în luptă”. În august, a și doi operatori — O. Arsenov și V. Troshkin — au sosit în Congo pentru a continua filmările începute de colegii lor.

Filmul realizat (regia L. Varlamov) constituie un document emoționant al luptei poporului congolez pentru independența națională. Cineastii sovietici spun că de la primele cadre imaginea falsă, idilică despre Congo, pe care colonialiștii belgieni o prezentau fără rușine lumii întregi, Mitcii congolezi fericiți și surzătorii de la Expoziția Internațională de la Bruxelles se dovedesc a fi în realitate (și montajul paralel al filmului o demonstrează convingător), copiii necăzii ai negrilor asupriți, creșcuți în promiscuitate, lipsiți de micile bucurii ale vieții. „I-am învățat să facă de toate — până și lucrul manual flamand” se lăudau „civilizatorii” belgieni. În realitate, „s-au învățat” pe bășinai doar să rabde de foame (tunul congolez îl rovenea doar în kg. de carne pe an), să vicleșcase în cocloace și să moară în tăcere, fără să se răzvrătescă. „O colonie patriarhală model” așa nu botoză colonialiștii Congoul, uitând însă să amintească că de la sfârșitul secolului trecut, când cercetătorul Stanley a cumpărat pământurile fetei pentru Leopold al II-lea al Belgiei și pînă în prezent, populația bășinată a scăzut cu mai bine de 10 milioane.

Poporul congolez a încetat să se supună docil exploatarea colonialistilor. Valul mișcărilor de eliberare ai popoarelor africane l-a cuprins și pe el. După lupte îndelungate, congolezii reușeau să obțină, în iulie 1960, independența națională.

Filmul surprinde amplu, emoționant, manifestările de entuziasm și bucurie, spectacolele și demonstrațiile de pe străzi sau stadioane, cu care poporul a întâmpinat feroce evenimentul. Bucuriile l-au fost însă de scurtă durată. Izbușirea completului imperialist, pornit prin debarcarea trupelor belgiene pe aerodromul din Leopoldville și prin retragerea imediată a întregului personal belgian din Congo, a tulburat viața economică a țării. Acest complot a urmărit să lichideze de fapt, independența țării Republicii.

Filmul a remarcabil prin forța cu care demască acțiunile agresorilor imperialiști și ale marionetelor lor, și prin patosul cu care prezintă lupta patrioților congolezi, stivni uniți în jurul guvernului legal condus de Patrice Lumumba. Azi, când Lumumba nu mai e printre noi, azi, când 60m că întransigent și inflexibilul luptător pentru libertatea popoarelor africane a fost ucis mișelește, înfățișarea acțiunilor sale capătă o covârșitoare însemnătate.

Lupta poporului Republicii Congo pentru independența și sprințuț de toate făclii iubitoare de pace, în frunte cu Uniunea Sovietică, ajutorul dezinteresat pe care poporul sovietic l-a acordat de urgență poporului congolez e ilustrat în imagini dintre cele mai izbitoare. În fragmentele din cuvîntările lui N. S. Hrușciov la Organizația Națiunilor Unite și la mitingul oamnelor muncii din Moscova, redată în finalul filmului, ne întărește convingerea că lupta poporului congolez va fi încurajată de izbândă, că în cele din urmă imperialiștii vor fi nevoiți să părăsească întru totul Congo și să se retragă definitiv.

M. TOLU

Imagine din filmul „Congo în luptă”

Hatiffa

La cariera de platră din Nairabu scolarul trăsese fără încetare sub biciul necrutător al părinților. Cel care, după răpăd de ostență, sau de căldură înăbușitoare sînt lovii memlos. Tînăra Hatiffa, e dornică de libertate și se hotărăște să fugă. Intr-o noaptea izbu-

tește să se strecoare pe furtiș, pornind într-o direcție necunoscută. Drumul e anevoios, primejdiile o pîndesc. Setea mistuitoare o doboră în nisipul desertului. Hatiffa nu are pe nimeni alături, doar o pisicuță răcătăță îi țese

LEOPOLDINA BALANUȚA (Valia Kalitina)

BORIS CIORNEI (Pavel Smurov)

ANDREI CODARCEA (Alexei Savilev)

Desene de SILVAN

„Te iubesc, ce mai vrei?” Concepția despre dragoste a lui Alexei Savilev e învechită, meschină, rigidă. Te iubesc, asta e totul. Celelalte lucruri nu au importanță. Noi simțim o înșulă, dragostea noastră e consumată aici, între perilei sensibilității și imaginației noastre; să ne păstrăm unul pentru celălalt, cu exclusivitate, cu egoism, dacă vrei, să nu tolerăm nimic străin pe înșula fericii noastre. Ferice? Grava eroare a lui Savilev constă în incapacitatea de a înțelege raporturile noi între individ și colectivitate, necesitatea acordului interior cu societatea, marea frumusețe morală a omului sovietic care nu ezită să-și investească uriașele rezerve de generozitate în opera minunată de construire a fericii colective.

Intr-adevăr, viața fiecăruia e o luptă continuă pentru ferice, dar când același principiu să la baza unei întregi societăți, nu ai dreptul să trasezi granize artificiale, să te închizi într-o cazemată a egoismului — fie el și pașnic — și să reduzi colaborarea. Alexei, de altfel, nu e un mizantrop și nici măcar un blazat. El își îndeplinește munca socială conștiincios (fără „excese”), e prietenos (și, în orice caz, îi pare rău cînd nu reușește să fie), o iubește sincer pe Valia (și îl credem), dar nu poate concepe ca soția sa, pe care o consideră aproape predestinată lui, să-și împartă viața între el și colectivitate, să dea slaturii „altora”, să însușească optimism „altora”, să îngrijescă niște copii care, și ei, sînt ai „altora”. Totul, în afară de el, este „străin” și orice atenție îndreptată „în afară” îl jignesc, îl revoltă. De aceea e grosolan, irascibil, opac. De aceea suferă și o face și pe Valia să sufere. Și Valia suferă realmente pentru că în constința ei împede pe alții năo incompatibilitate între fericierea personală și cea colectivă. Într-o dragostea pentru Alexei și, bunăoară, copiii, rămasă fără mamă, și lui Pavel Smurov.

Tatiana Sitina a dat acestui mic drama intime o rezonanță, a expus-o unei confruntări sociale și cu o înțelegere de scriitor autentic, s-a prefăcut să lăsa pe eroi să-și contemple faptele și să-și soluționeze singuri conflictele.

Alexei și Valia se despart, urmează apoi o lungă perioadă în care se

caută îngrijorați unul pe celălalt, în care fiecare face imaginari concesii, însă demnitate și mîndria nu le permit să meargă pînă la mîrturisirea lor. Despărțirea îi ajută să se înțeleagă reciproc și să-și descopere greșelile proprii. Abia în finalul piesei se vor înțînă din nou, dar acum nu va mai fi nevoie de nici o explicație, căci, pe drumurile pe care au mers separat, s-au clarificat, pe rînd, toate punctele obscure ale existenței lor.

Un lirism reținut pare că vrea să nezecească asprimile dramei, dar, din altă sursă, o ironie cu nuanțări multiple evoluează paralel și le recontează.

„Ești totuși măritată, e timpul să te dezveji de ris”. Replica Taniei Smurova trebuie rostită într-un fel anume, mișcă revindicativ, nici aspru, nici pînă tește, ca trist, ca un dureros corolar al unei vieți amare, irosite în lacrimi, chinată, lipsită de orice bucurie, de orice prilej de a rîde. Ea trebuie neapărat asociată de o altă replică, a lui Pavel Smurov, care, după moartea Taniei, căutînd în sfînțier cîteva lucruri de-aie soției spre a le vinde, constată uimit: „Am trăit împreună opt ani de zile și cînd colo femeia n-a avut nimic al ei, nici un lucrușor”. Trebuie de asemenea asociată și de altă replică a lui Smurov: „Tonina fost niciodată în viața ei la odîlnă...” Căsnicia Smurovilor s-a frînt tragic din cauza aceluiași egoism care primejdiieste o vreme și dragostea dintre Alexei și Valia. Pavel Smurov își trăie viața numai pentru el: a mincat, a băut, s-a îmbătat cu îndrăgire (concepția lui despre plăcere), iar Tonina, izolată, uscată sufletește, a cules cu stoicism amarăcrunite și suferințele, a îndurat singură rușinea, și-a crescut singură copiii și, în cele din urmă, strivită de egoismul soțului ei, a murit. Acest al doilea — și, după părerea noastră, cel mai impor-

Cadru din filmul „Hatiffa”

în cale. O caravană traversează desertul. Doi oameni — înțeleptul Simsal și argatul Hodia o găsesc pe Hatiffa și o salvează de la moarte lînd-o cu el. Hatiffa e sclavă și nimeni nu trebuie să știe acest lucru. De aceea — bătrînu Simsal o povățuiește să-și ascundă bine taina. De aici încolo urmează o sumedenie de peripeții: furti nocturne, urmăriți, înclărări, sangi, lupte pe mare, etc. Totul se înalță într-o învîlmășeală amestecată care se desfășoară într-un ritm vertiginos. Autorul filmului (producție a studioului „DEFA” Berlin — scenariu W. Mainck, S. Hartmann, regizor: S. Hartmann) au încadrat această povestire străveche colorată, pe formula convențională a unui film de aventuri, dar de o calitate cel puțin discutabilă.

Creatorii filmului s-au lăsat adeseori tentați de elemente spectaculoase, melodramatice, neglijînd să sondeze în profunzime drama tulburătoare a sclavajului și farmacul popular al „subiectului”. Finalul feroce al filmului ne transportă într-un tărîm de basm: eroii devin liberi, nici un pericol nu-l mai amenință, ei încep o viață paradisiacă. Cel care o salvează pe Hatiffa — vestitul eliberator de sclavi Zadok — este, bineînțeles (ca în multe alte cazuri) tatăl ei, de la care o furasese „bărbile negre” cu ani în urmă. Hatiffa se va însuși cu tînărul Hodia — cel care a apărât-o de nenumerate ori, riscîndu-și viața. Facilitate multor situații, năvălitate învec în rezolvarea lor, nu ofereau mari posibilități actorilor. Acesta — handicapul de scenariu — au puțin ocazii să creeze roluri. Giesela Böttner (Hatiffa) a izbutit să sugereze stările sufletești ale eroinei sale, în scenele care permiteau acest lucru — (bunăoară, cînd află că prezența ei poate constitui o primejdie de moarte pentru Simsal), H. Hindemith (Simsal) și Axel Kaussmann (Hodia) au dovedit virtuozitate îmbogățindu-și compozițiile. Prin imagine și culoare (operator: Fiedler) este reconstituită atmosfera, decorurile interioare și exterioare demonstrează gust și fantezie.

Mihai BOTEZ

Cenaclu studențesc

Spectacole care să reflecte problemele contemporaneității, promovarea tinerilor dramaturgi, noi premere românești, piese care să țină seama de specificul Institutului, tată ce își propune să înfăptuiască Cenaclul literar al Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică din capitală.

Nu sînt stele în soare, prima piesă prezentată cenaclului inaugurat vineri trecut, încearcă să aducă pe scenă întîmplări legate de viața unei promoții de absolvenți ai Institutului de Teatru. Tinerii autori, Ion Dinu Grigorescu și Costin Pîșcoveanu au certe calități de dramaturgi — o replică promptă, posibilitatea creării unei atmosfere propriu medului înfățișat, capacitatea de a găsi, adeseori, soluții scenice potrivite.

Discuțiile care au urmat lecturii și la care au luat parte studenții, membri ai corpului profesoral ai Institutului (G. Dem. Loghin, G. Carabin), invitați (Dorel Dorian, etc), au arătat și neajunsurile piesei: scene lungite, rezolvări uneori inadecvate, necunoașterea anumitor legi specifice teatrului etc.

Piesa este construită pe o schemă des folosită de alții. Alexandru Soreanu, absolvent al Institutului de Teatru și sef al promoției sale își făcuse vizuri legate exclusiv de teatrele bucureștene la care nu renunță decît în clipa în care simte că îndepărtîndu-se de colectivul în care s-a format îl pîndește ratarea. Cel doi tineri autori de teatru vor trebui să țină pe viitor seama de faptul că netransfigurarea artistică a unor întîmplări fie și autentice poate crea impresia de spectacol-diafilm, confecționat cu scopuri didactice.

CARNET

Teatral

„UN STRUGURE ÎN SOARE” de Lorraine Hansberry

Teatrul Municipal

În fiecare dimineață și mai ales în această dimineață spăcîată și trîntă — în care îi cunoaștem pe Walter, pe mama sa, pe soția sa, Ruth, pe sora sa Beneatha, pe fiul său Travis —, în bucătăria amătată izbucnește o discuție tăioasă și înuțită cu răbufniri și nemulțumiri înăbușite ani de-a rîndul. Se iscă între Walter, Beneatha și Ruth o ceartă pornită parca din nimic și alimentată de aceeași problemă insolubilă — lipsa de bani. Căci, mai ales în această dimineață (în care scriitorul și plasează primele scene ale piesei), cei trei trăiesc o încordare nervoasă neobișnuită: Ruth este morocoasă și pusă pe ceartă, Walter agitată și nemulțumit de micșore, Beneatha neruoasă, prea furioasă numai pentru faptul că vecinii îndrize pe mai mult decît de obicei în baie. Surescitarea nervoasă este explicabilă: mîine, chiar mîine, bătrîna mamă a lui Walter va primi ceul. Adică, va primi o sumă importantă, 10.000 de dolari care reprezintă tot ce a slrîns împreună cu hărbatul ei o viață întreagă. Ce se va realiza cu acești bani? Este întrebarea care frîmție acum, această familie de negri, întrebare pe care nu îndrăzesc s-o rostească decît treptat. Prin felul cum răspund, eroii piesei se delinesc.

Beneatha (prietenul ei nigerianul Asagai i se adresează cu un nume melancolic, Alayo, care înseamnă „cel care nu se mulțumește numai cu pîinea”) vrea în mod conștient și hotărît „să se realizeze”, „să-și formeze personalitatea”. Și degeaba zimbesc Walter și Ruth la asemenea idei privind neincrezătorii la fînăre pe care s-au obișnuit s-o creadă copii și care vrea să învețe să cînte la gitară și să devină medic. Fără să fie conștienți, și ei vor să se realizeze. Aceasta se poate numai odala în viață, numai acum cînd bătrîna — capul familiei și vocea cea mai autoritară în casă, va primi ceul. Se vor realiza, depășindu-și condiția actuală. Zece mii de dolari sînt o sumă mare, dar nu suficientă pentru toți. Fiecare este însă convins că modul său de a vedea viața îl va face fericiți și pe ceilalți.

Ruth își dorește o casă a ei, luminoasă, o bucătărie frumoasă (bineînțeles) o curte (cîl de mică). Vall Voiculescu-Pepino a înțeles bine o familie și vocea cea mai autoritară în casă, va primi ceul. Se vor realiza, depășindu-și condiția actuală. Zece mii de dolari sînt o sumă mare, dar nu suficientă pentru toți. Fiecare este însă convins că modul său de a vedea viața îl va face fericiți și pe ceilalți.

Ruth își dorește o casă a ei, luminoasă, o bucătărie frumoasă (bineînțeles) o curte (cîl de mică). Vall Voiculescu-Pepino a înțeles bine o familie și vocea cea mai autoritară în casă, va primi ceul. Se vor realiza, depășindu-și condiția actuală. Zece mii de dolari sînt o sumă mare, dar nu suficientă pentru toți. Fiecare este însă convins că modul său de a vedea viața îl va face fericiți și pe ceilalți.

rit să-l înfereze atunci cînd banul îi apare ca o valoare în sine capabilă să-l ducă în rîndul celor bogăți — așa cum este snobul și imbecilul George, cel care spune amabilități banale Beneathii.

Mama dorește liniște și înțelegere pentru ai ei și vrea ca toți să se supună pentru că numai astfel, cred ea, le va fi bine tuturor. Mama este o păstrătoare a tradițiilor americane în cultul carora a trăit, iar Beneatha, care o înfrîntă, va trebui să renunțe „în casa mamei sale” la vederile personale. Beate Predanov vorbește cu inflexiuni grave, cu o voce profundă și stăpînită, tărăgînată și sacadată (unori, toșni, cam exagerat), dînd frazilor o greutate aproape materială, cu înțesări melancolice. Caracter patetic ea hotărăște să facă cu banii ceea ce crede că va readuce bucuria și unitatea căminului: să cumpere o casă, Walter, cel mai zbuciumat și mai nefericit, este însă pe dea zădărnă și mama îi va da banii.

Iar Walter îi pierde pe toți.

Nu dintr-o greșală copilărească, cum crede Beneatha (aceasta e numai o

Artista emerită Beate Predanov (Mama) și Victor Rebenguc (Walter) într-o scenă din spectacol.

formă posibilă de a-l pierde), el pentru că toți trăiesc într-un sistem economic în care oamenii dornici de o viață liberă și demnă, incapabili de compromisuri și cinștii nu pot câștiga; pentru că Walter este structural deosebit de acel George ce trăiește într-o searbădă fugă de idei. Vasilie Florescu a știut să remarcă cu suficiență snobă că dacă la Chicago spectacolele încep la 8,30, la New York corina se ridică la 8,40 și să-și etaleze cu o intenție ridicolă (cam prea șarjat totuși) pantofii albi și ciorapii negri — încălțămînta la modă.

Beneatha, ca și nigerianul Asagai (prea zimbilor și artificial Dumitru Onofrei) este înflăcărat, îndrăgostit de vechile tradiții ale Africii și trăiește cu intensitate aspirația spre libertate și demnitate. Există o scenă-cie în care regizorul Lucian Pintilie a știut să confuzeze cu finețe caracterelor, spunîndu-și clar părerea în privința lor: Beneatha, într-un costum nigerian (în interpretarea aici reușită a

Ancăi Verești) dansează pasionat cu frațele său, în ritmul lam-tamurilor africane, un vechi dans de vîntoare; alături Ruth calcă rula potolii, goscădărește; Walter soarte strigăte a-vîntale chemînd „frate negru!” Usa se deschide, muzica încețeață, vraja se destramă cu replica „Pe dracu frate negru!” rostită trînsant, brutal, de George.

Există mai ales două momente pe care regia a înțeles să distribuie accent de demasare a modului de viață american: acela în care Walter își numără febril dolarii în febrilul ritm de jazz, și acela în care, prăbușit la pămînt, se frîmție învins, fără soluții, și fără să înțeleagă care este adevărata luptă socială-politică pe care ar trebui să o înceapă. De fapt, piesa se sfîrșește aici, în actual al II-lea. Ceea ce urmează este un epilog, poate, într-un fel, necesar, căci spectatorul vrea să știe ce s-a mai întîmplat cu acei oameni simpli și cinștii pe care i-a cunoscut. Aneodoicului nu mai are însă de acum înăinte valoare de generalizare. Ceea ce aplaudăm este voința de a nu se

lăsa învinși, prădă disperării momentane, este optimismul lor sînătos care nu are însă filonul unei clare viziuni asupra sistemului economic în care trăiesc. Concluziile lui Walter în acest sens sînt încă naive, mai aproape de înțelegerea fiului său Travis (interpretat cu dezinvoluntă de Babe Ioanid).

Lucian Pintilie a știut să imprime primelor două acte un ritm unitar și o finută artistică ce dovedește maturizarea mijloacelor sale regizorale. În actual al III-lea însă, deservit și de text, scenele se scurg monotone, lungi.

Nicolae Savin ne-a introdus în interiorul sîracosic, îmbătrînit, cerușiu al unui apartament lipsit de aer și confort, Terasa de la etaj, pe care trec cei ce vin sau pleacă din apartament, prelungeste parca siluetele, făcîndu-le să stăruie mai mult pe ultima replică, pe finalul de scenă, pe retina spectatorului.

Adriana ILIESCU

CRONICA dramatică

vitalea și beția primului succes profesional, îl demască pe Smurov în fața întregului popor ca pe un ins abject, lipsit de umanitate, un detracat iremediabil, capabil să vîndă jucăriile oamenilor sînt pe drept cuvînt revoltați, căci un asemenea om nu-și poate afla locul într-o colectivitate socialistă.

Tatiana Sitina ne pune astfel în fața unei probleme dificile și ne solicită cu insistență atitudinea, deslășuînd generos toate datele acestui proces social și psihologic, aruncînd în dezbatere o o obiectivitate subliniată argumentele și contrargumentele. Cine va putea spune adevărul în această dispută? În Smurov nimeni nu mai are încredere, căci „nu e un om de nădejde”. Singură Valia. Ea „care a reușit să cunoască și zonele senine, curate ale acestui om frîmțant, con-

de a-l îndrepta, fără a-l jigni, fără a-l exclude din colectiv și, mai ales, fără a distruge și ceea ce are el bun.

Piesa este o succesiune permanentă de confruntări, de întrebări și răspunsuri, de situații dramatice care cer participarea gândirii și alectivității spectacolului. Este un veritabil poem dramatic al cîntănelului, observat în aspectele sale grave și comice, un viu mozaic al vieții de fiecare zi.

Alăturarea celor două planuri de care vorbeam urmărește să stabilizească o comparație semnificativă între suferințele mărunte ale vieții (raporturile dintre Alexei și Valia) și suferințele esențiale (destinul Smurovilor). Valia are singură înțuția așteptă compariții: „Este chiar rușinos să te corpi, cînd în viață există atît de multă suferință adevărată”. Dar cele două

actuale, autentice, de viață și conștientă comunistă.

Spectacolul cu Prima întîlnire a prietelui colectivului artistic al teatrului o verifică rodnică a propriilor mijloace, a unui întreg stil de interpretare. Vechiul teatru al tineretului ducea povara unui stil permat, declamatoriu, exterior. Deși cu talente reale, fostul colectiv al Teatrului tineretului se angajase pe o linie rutinată, inertă, de continuare a unor tradiții depășite de arta contemporană a interpretării. Plăcut impresionant, am înțînă în spectacolul de care ne ocupăm păm, o linie simplă, o sobrietate ocunțoasă — deci nu seacă, plată — o străduință de a da contur interior personajelor și de a valorifica nuanțate semnificațiile textului.

Tînărul regizor Ion Cojar a dezvoltat creator ideile piesei, oferîndu-le o înfățișare scenică proprie, reconstruind cu simplitate și ingeniozitate traectoria dramatică a textului. „Secvențele” care alcătuiesc fondul de amintiri al cuplului Valia-Alexei au dinamism și siguranță și, mai cu seamă, o simplitate care este a însăși vieții reale. Sînt foarte bine compuse, de pildă, momentele în care crainicul de la rașdia repetă, obsesiv, pasaje din raportajul Violetei Makarova. Cuvintele se însușează parca în conștiința personajului și bicliuiesc fără cruțare, strînd ecuri dureroase. În sfîrșit, cea briză de lirism și ironie subțire care străbate piesa n-a fost pierdută în spectacol și nici artificial îngroșată. Scenografia lui Toci Gheorghiu serveste ideea de simplitate și autenticitate, dar nu pe principiul naturalismului plastic, ci al sugestiei, răspunzînd în chip original cerințelor cinematografice ale textului: panourile fixe care sînt proiectate succesiv imaginele adecvate întoculesc decorul greoi și, val, imposibil de schimbat după fiecare din cele cîteva zeci de tablouri (secvențe).

Interpreții s-au încadrat, în general, stilului propus de regizor, asigurînd spectacolului unitate. Talenta actoriță Leopoldina Bălanuț a creat-o pe Valia din trăsături fine, frînd cu sensibilitate bucuriile și amărăciuni-

„PRIMA ÎNTILNIRE” de Tatiana Sitina

Teatrul pentru tineret și copii

sanecjiune, că responsabilitatea euceri va condamna de-acum înainte, în orice împrejurări, egoismul monstruos.

„Nu ești un om de nădejde”. Toți, cu excepția Valiei (și a autoarei), îl repetă lui Pavel Smurov acest refren dezarmant, dar, exact pînă la un punct, dar, totuși, pripit și deci nedrept. Ce înseamnă asta? Asta înseamnă că Pavel Smurov este un individ decompus, irecuperabil și dăruînd, un dusman al noi morale, un condamnat definitiv. Tînăra zăristă debutantă Violeta Makarova, în nai-

tradietorii, care l-a înțeles tragedia, care l-a surprins cu emoție dragostea — primară, ciudată, dar totuși dragă — pentru copii, renunșările în deființe poate, dar chinuitoare, pentru moartea Taniei, dorința tainică a lui Smurov de a li altfel, de a reveni în rîndul oamenilor. Prin Valia ne convingem și noi că Pavel Smurov nu e un individ pierdut, că munca și colectivul (aceasta o înțelege și directorul fabricii la care lucrează Smurov) îl vor putea ajuta să devină un om de nădejde, să fie demn de a-și crește copiii.

Tatiana Sitina pune în valoare delicatatea și atenția cu care societatea sovietică judecă un om care a greșit și folosirea tuturor posibilităților

planuri paralele se mai leagă — așa cum arătăm — prin avertismentul pe care tragica destrămarea a familiei Smurovilor îl dă neînduplecatului și egoistului Alexei Savilev. Construcția cinematografică, pe un gen de secvențive, Prima întîlnire răspunde cu rezerva unor lungimi nejustificate — necesități teatrului contemporan — de a reda, print-o tensiune dramatică susținută, pulsația viei, nemălințuită a vieții de azi, în continuă transformare revoluționară.

Teatrul pentru tineret și copii a făcut o bună alegere, inaugurîndu-și spectacolele cu această piesă care introduce în scenă — emoționant și cu certe rezultate educative — probleme

Firește, scriind despre un spectacol la care participă o foarte mare parte din efectivul teatrului, e foarte greu să te oprești la fiecare interpret menționîndu-l măcar în odioasa listă de circumstanță. Credem însă că toți interpreții — indiferent de importanța rolului — pot fi satisfăcuți de a fi colaborat la un foarte reușit spectacol colectiv, pe un text plin de sensuri pentru dramaturgiu nostru căutător ai noului autentic.

Dumitru SOLOMON

OPERE PROPUSE PENTRU PREMIUL LENIN

V. KOJEVNIKOV: „Faceți cunoștință: Baluev“

VL. SOLOUHIN: „Pe drumurile Vladimirului“ și „Bobul de rouă“

Nuvela lui V. Kojevnikov e o operă de înaltă originalitate, distinctă de tot ce a dat scriitorul până acum. Acțiunea se întinde pe o perioadă mare de timp. Personajele defilează pe rând sub ochii cititorului, scriitorul urmărește biografiile lor pe larg. Un mare loc îl ocupă în carte intervențiile directe ale autorului. Eroi lui Kojevnikov sint oameni obișnuiți, travi fizice (autorul accentuează de multe ori acest lucru), dar ceea ce ne atrage la ei este complexitatea profundă a caracterului, noua lor conștiință morală.

Oamenii, Baluev pornește de la convingerea că acești oameni, construindu-și o viață nouă, „o fac mai bună și omul devine din ce în ce mai bun în fiecare zi. Tot mai libere și mai firești devin particularitățile fiecăruia în această lume vastă, încăpătoare. Măreția morală a omului nu are limite“. Cum să conduci asemenea oameni, dacă nu ținând seama de personalitatea fiecăruia, de experiența și cunoștințele lor superioare, de deprinderea lor de a munci liber, cu spirit de inițiativă. Baluev înțelege că trebuie găsite cuvinte calde, „la inimă“ pentru fiecare în parte. Un conducător trebuie să aibă nu numai cunoștințe tehnice vaste ci să se distingă și prin calitățile sufletesti deosebite. Succesul în muncă, gîndeste Baluev, depinde de dispoziția celui care muncește.

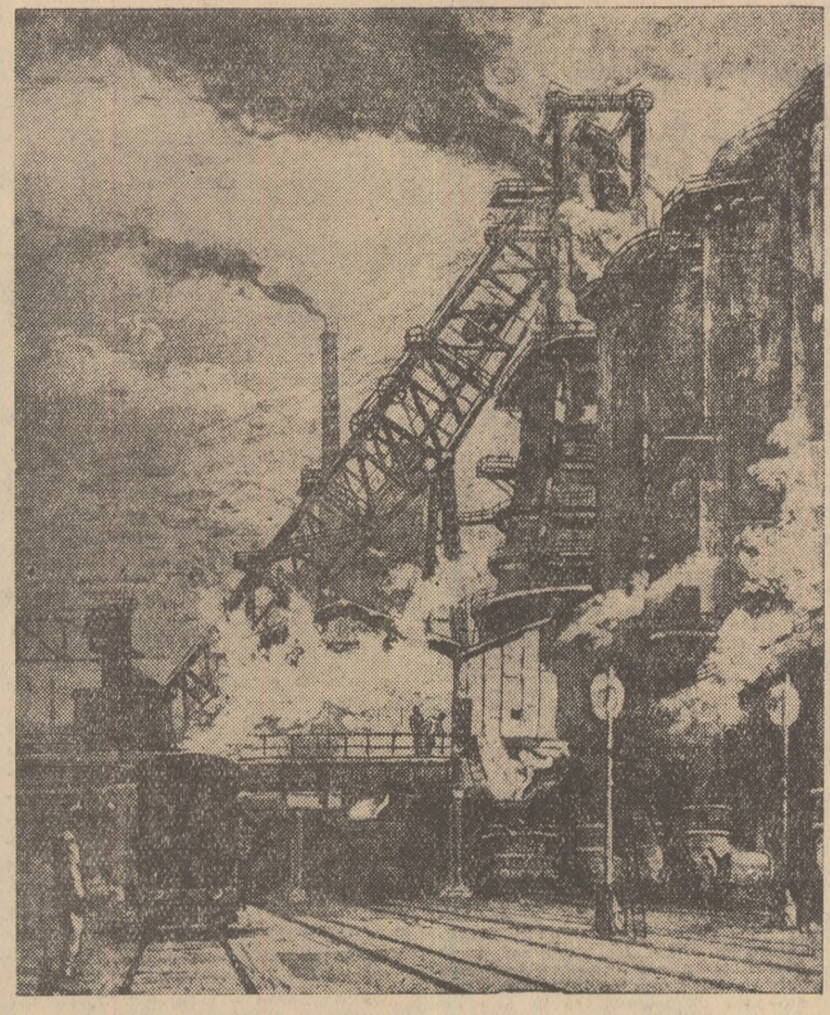
In Pe drumurile Vladimirului de Vl. Solouhin cititorul i se propune o călătorie în locurile natale ale autorului, în vechiul ținut al Vladimirului. Inarmat cu un toaig, scriitorul își poartă cititorul prin satele și orașele Vladimirului, îl dezvăluie farmecul peisajului străbătut, caracterele oamenilor întîlniți în drum, frumusețea uimitoare a pămîntului pe care trăim. Locurile înfățișate au fost de atâtea ori descrise în ghidurile turistice, în schițe și reportaje. Dar Solouhin ne prezintă, prin prisma unui erou liric, impresiile cîștigate de-a lungul acestei călătorii (...)

sebită. Bobul de rouă nu este altul decît o povestire de copilărie, ci mai degrabă o suită de schițe închinată satului natal și locuitorilor săi. Pe bună dreptate Solouhin arată că autobiografia nu înseamnă numai adevăratul a te descrie pe tine însuși, ci a înfățișa tot ce ai văzut și ai îndrăgit în viață.

Vorbind despre o dimineață pe râul Kolokşa, autorul scrie: „Aveam impresia că, printr-un mijloc fermecat, pătrunsesem cu câteva ceasuri în urmă într-un ținut minunat, cu totul deosebit.

Și ori de cîte ori am încercat apoi, venind din Moscova în Kolokşa la pescuit, să regăsesc această atmosferă, n-am reușit și am înțeles că fiecare dimineață, fiecare primăvară, fiecare dragoste și fericire, sint unice și irepetabile în viața omului“ (...)

În cartea lui Solouhin, simți necontenit mîndria autorului vorbind despre procesele de înnoire din satul său. El arată cum entuziasmul construcției comuniste e prezent pretutindeni, cum apar case de tip orășene în cătune și lumina electrică a pătruns pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale țării...

V. I. VIHTINSKI (R.S.S. Ucraineană) „Lîngă jurnal“

MENELAOS LUDEMIS

Nu mă mai întorc înapoi...

Așadar... Rămăs bun... Vă las și mă duc să mă-nînd pe piroane. Și ard pe rugul piramidelor de hîrtii, pe care le-am umplut de cîntece și de minie.

Știu... Mîine totul se va schimba într-un groaznic urcuș... Și marea chiar marea va fi un urcuș.

Știu... Las în urma mea mărul vieții din care încă n-am mușcat. Știu totul. Dar nu mă mai întorc înapoi. Și totuși, odinioară, totul îmi părea liniștit. Lumea era ca o carte poștală, ogoarele își cloceau roadele ca niște dobitoace cuminți, trenurile fluierau ca niște vagabonzi jucîndu-se cu fluierul lor. Totul părea liniștit mai înainte. Ca micrea Dar într-o zi...

Intr-o zi am fost lovit de un bolovan căzut de pe umărul unui muncitor și sudoarea lui în șiroaie mi-a ars pielea. Și, așa, dintr-o dată, ochii mi s-au lărgit și viața mi s-a micșorat. Atunci am sărit distanța de un deac ce mă despărcea de ceilalți și am mers sub alei și sub garduri de sîrmă ghimpată.

Știam... O, cit de bine știam. Știam... că în clipa cînd îmi voi ridica mîinile vor ivi, în goană, cătușele, că în clipa cînd îmi voi înălța fruntea vor ivi, alergînd, spinzurătorile, că în clipa cînd îmi voi ridica glasul va fi ca și cum mi-aș fi sfîșiat cămașa pentru ca țepiile să fîntesească mai bine în inimă Știam. Dar nu mă mai întorc înapoi.

Știam chiar mai mult. Știam că trenul în care mă urcasem oprește doar pe Goigota, că timpul era Potopul și Arca mea închisoarea, știam că somnul meu va fi străbătut de coșmaruri. Știam totul... Dar nu mă mai întorc înapoi.

Nu Nu mă mai întorc. Nu mă mai întorc, pentru că nu pot să merg cu călcîiele înainte și cu dîrful picioarelor îndărăt. Nu pot să mă tîrîu cu pieptul pe pămînt și spatele întors spre soare. Nu. Nu pot.

Nu pot și nu mă mai întorc. Și nu cer nici măcar un simplu mulțumesc. Mulțumirile sint, toate, ale mele. Eu sint cel care mulțumesc cu căldură... Mulțumesc pentru ceea ce a fost mult și pentru ceea ce nici nu a existat dar, mai ales, pentru mulțumirile încă nerostite.

In romînește de TAȘCU GHEORGHIU

Ch. DINU

WILLIAM SAROYAN: DEBUTUL MEU LITERAR

Săptămînalul american „Saturday Review“ publică, în numărul său din 25 februarie a.c., un articol al scriitorului William Saroyan despre creația artistică. Printre altele, scriitorul împărtășește cititorilor revistei cum a scris prima sa carte. Iată mai jos extrase din acest articol:

„Povestirile din prima mea carte au fost scrise în ritmul de două, trei povestiri pe zi într-un răstimp de 33 de zile. Locuiam, pe atunci, era în anul 1934, într-o cămăruță de la etajul doi al casei din Carl Street nr. 348 din San Francisco.

Vroiam să fac o experiență și o demonstrație. Mai întîi, autorul, pe a-tunci încă nepublicat, fapt ce-l necăjea mult, vroia să vadă cum se comportă editorii față de un nou scriitor. Nu aveam nici un ban și doream să fiu publicat. Timp de 33 de zile am editat în fiecare zi povestiri la revista

„Story“ pînă ce în preajma crăciunului una din ele a fost acceptată. În consecință am anunțat redacția că voi scrie cîte o povestire în fiecare zi timp de o lună. Luna ianuarie e potrivită pentru un asemenea program. E prima lună a anului și dacă treaba merge bine poate să anunțe un an bun.

Scriitorul vroia, de asemenea, să demonstreze că nu există limite în erou sau genurile povestirii. Forma lor este inepuizabilă.

Ce aș putea spune despre calitatea povestirilor? Unele din ele nu sint reale. Au fost scrise în perioada crizei care a zguduit America. Pentru mine personal, criza nu a schimbat cu nimic situația. Tot nu avusesem eu vreo dată bani. Alte povestiri sint proaste, iar cîteva chiar foarte proaste. Acum, după 26 de ani, cei care au citit volumul la apariția sa, — unii dintre ei critici de profesie —, îmi spun că

este cea mai bună carte a mea. Așa să fie? Nu. Este prima mea carte. Eu nu am o carte care să fie cea mai bună. Am vreo carte bună? Poate. Am vreo carte mare? Nu mă pronunț în această privință. Remarc numai că nu sint tipul de scriitor care să mă preocupe în vreun fel acest lucru. Eu sint un scriitor care trăiește viața și scrie despre ea așa cum este.

Director: Acad. ZAHARIA STANCU, Colegiul redacțional: Acad. MIHAI BENIUC, MARCEL BRESLAȘU, EUSEBIU CAMILAR, membru corespondent al Academiei R.P.R., PAUL GORGESCU (redactor șef), EUGEN JEBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R., ION MIHAILEANU, V. MINDRA (redactor șef adjunct), MIHAIL PETROVEANU (redactor șef adjunct), CICERONE THEODORESCU, ION VITNER.

VOLEPTATEA ABSURDULUI

Undeva în Franța, unde umbra crucii de Lorena plonează asupra înmărmurii lui Iac, sau în Italia democratică-cristină electă în temelie, ca prelungirea unei existențe scolare. Unul analizează romanul „Eugenie Grandet“ alături de „Rosa și Negru“, un al treilea se referă la lirica lui D'Annunzio.

Undeva la Milano, la Paris sau la Madrid, într-o mansardă, un artist își prezintă disertația. Are în fața toamnei groaze. Nu lipsește „Spiritul legilor“ și „Scrisorile persane“ ale lui Montesquieu, nu opera filozofică a lui Descartes, nici lucrările lui Hobbes, Locke, Voltaire, Benedetto Croce.

Tot așa, dar prin altă cale sau prin alte meandre occidentale unde există credință și biserică apolitică, o înmărmurire se află în jurul „Indiana“ lui Georges Sand. Pe alături un critic pregetos o lucrare despre Anatole France, o ediție nouă are sub titlu o nouă ediție din „Reisebilder“ de Heine.

Tot așa, acesta comit, cu sau fără știință, parate capitale, Elton celotic, profesor catolic, libranul și editorul entolic, toți acei ce ating cîrmă la un punct, D'Annunzio, Stendhal, Hobbes, Sainte-Beuve, Sturait Mill, Heine chiar și „D'Annunzio“ și „Reisebilder“ au o anumită emisie de diverși și trecători urmasi ai Sfîntului Petru pe filul Vaticanului. Cu toți necoțecetele dicte papale care condamnă cu vehemență ca eretice, atee sau plina de spirit blasfemul niste cărți care onorează mintea omenească.

De la moartea lui Montesquieu au trecut peste trei secole. Tot ce oarecînd se nădăruie timpul de cînd au murit Descartes, Rousseau, Hobbes, Bacon, Voltaire. S-a scurs o suită de ani de cînd Balzac, Georges Sand, Vigny, Stendhal au încetat să mai scrie. Aceste nume luminate ale omenirii, ale căror opere au intrat de mult în marele lezaur al umanității, alături de lucrările mai recente ale lui Hugo, Zola, France, Sainte-Beuve, Heine, continuă să atragă blăstemul Vaticanului.

De mult, de foarte multă vreme, orice scolar din lume află de existența acestor mari scriitori sau călătorii, care în majoritatea lor au înflorit jalone pe drumul presărat de obstacole, către progres și dreptate socială. Acest lucru nu împiedică însă Vaticanul să dea publicității, din cînd în cînd, un catalog cuprînzînd cărțile blesteme de capriciul unui popă — Index Librorum prohibitorum. (Lista cărților interzise). Ultima ediție a acestui index datează din 1948 și cuprinde în cele 503 pagini peste 5000 de lucrări capitale, care în majoritate au înarmat la orama lor tot a-titia victorii ale progresului împotriva obscurantismului.

Pe ce criterii s-au fixat interdicțiile? Greu de stabilit, dar fiind că între cei prohibiți se află atît și bigoți, oameni care n-au vădmnat cu nimic prerogativele clericale, fiind cel mult niște liberali de anson ca Murger. Vaticanul condamnă deopotrivă operele inspirate de materialism sau de existentsialismul ateu, de noile tendințe ale esegetice, ale istoriei și criticii. Interesant de menționat că pe lista cărților interzise nu se află niciuna din lucrările occidentale la modă.

Vaticanul închide ochii cînd e vorba de bestseluri gen Lolita. Abia cînd succesul acestora se sciește, numai unele din cărțile care contribuie realmente la degradarea unor largi categorii de tineri, sint trecute la index.

Așadar, fără să tulbure sfacerile marilor case de editură, Vaticanul continuă să practice absurdul cu voluptate. Poate pentru a sublinia anacronismul ce-l constituie în lume propria sa instituție și diorjul ei total cu tot ce omenirea are mai valoros, mai luminos.

AI. GIRNEAȚĂ

Măiestrie și contemporaneitate

„Literaturen front“, organul Uniunii scriitorilor bulgari, a inițiat o amplă dezbateră printre scriitori și critici literari pe tema măiestriei și a contemporaneității. Dezbaterea se desfășoară în cadrul unor discuții principiale care constituie un îndreptar pentru creația literară contemporană. Printre participanții la această discuție se află și cunoscutul academician și autor al unor numeroase lucrări teoretice cu privire la realismul socialist, Teodor Pavlov, precum și alți scriitori și critici literari.

În articolul de deschidere a dezbaterii somnat de Hristo Radevski citim: Oare măiestrie înseamnă versuri corecte fără nici un fel de asperități, romane sau povestiri frumoase scrise și plătute la citit? Nu! Cu desăvîrșire nu! Și pentru cititor și pentru specialist, cuvîntul măiestrie este legat de acele producții artistice, care s-a-tisfac pe deplin setea esteticească a omului. Adică lucrări care pun profunde probleme de viață și caută să le rezolve, te fac să gîndesti și deschid treburile orizonturi.

Cînd vorbim de măiestrie artistică trebuie să ținem seama de două considerențe: că dezvoltarea literară își are tradițiile ei, și că fiecare timp impune probleme importante, naționale și sociale pe care adevărata măiestrie și spiritul noutății nu le poate ignora.

Despre măiestrie în literatură, se discută de cînd există literatura. Nu e o problemă nouă și necercetată. Oamenii competenți și-au afirmat, în trecut, părerile lor cu privire la creația literară. Continuum să discutăm această problemă, știind că, dacă opera literară e indiferent pe ce temă este scrisă — nu cuprinde și nu vorbește despre timp, sau — este o producție moartă oicînd de strălucit ar fi ea realizată. Recu-

nosind legile generale, valabile pentru toate timpurile, ale creației literare se pune următoarea problemă: cum vor fi ele asimilate de procesul literar contemporan? Scriitorul este inginer al sufletului omeneș, Asia o o lege generală. Dar acest suflet n-a rămas imobil din vremea lui Homer pînă în vremea lui Maikovski. El se transformă și, în consecință, inginerul trebuie să și schimbe metodele de cunoaștere și de înfățișare a acestui suflet în imagini artistice.

din cauza necunoașterii evidente a problemelor de bază ale măiestriei, în convingerea lor sinceră și în doina lor firească de a scrie original, promovează calitățile secundare ale măiestriei drept fundamentale și astfel, bine înțeles, se reflectă în lucrările lor. Mulți dintre creatorii noștri — și nu numai în domeniul literaturii — consideră că tradiția este ceva învechit, ostil, și se feresc ca nu cumva lucrările lor să semene cu cele ale clasicii. Afirmăția că simbolismul, expresionismul, futurismul și alte isme au fost, la timpul lor, curente de avangardă, nu se sustine, nu e confirmată de viață. Avangarda înseamnă, ceea ce sîi în primele rînduri, care conduc gîndirea progresivă. Cînd expresionismul și simbolismul au apărut, încă înainte primului război mondial, ca o influență din străintătate în literatura bulgară, noi aveam o literatură revoluționar-democratică și realistă, elaborată de poeți ca Dobri Ciutulov, Hristo Botev, Petco Slaveikov, Ivan Vazov, Pencio Slaveikov și Iavorov. Pe atunci începuse să strălucască și steaua lui Hristo Smirneski. Citind operele lor și pe cele ale „avangardiștilor“, cititorul se poate întreba: în ce constă avangardismul simbolizilor și al expresionistilor față de acela al poezilor noștri și revoluționarilor? Ni s-ar putea răspunde că „avangardiștii“ au îmbogățit limba poetică, că au găsit vîntozități noi ale versului. Poate să fie adevărat. Dar în ceea ce privește caracterul cetățenesc al literaturii, mîndria ei națională și socială — curentele amintite trageau înapoi și coborau tradiția înaltă a poeziei noastre naționale.

În încheiere, Radevski scrie: „Marea măiestrie e acolo unde există o gîndire profundă, o realizare strălucită și un conținut emoțional, exprimat într-o formă artistică remarcabilă.

Problema măiestriei artistice este nedespărțită de problema tematicii contemporane. Ea este impusă în mod imperativ de dezvoltarea economică și culturală a țării noastre, de cerințele masei de cititori, care așteaptă creații mai înalte, care să le deschidă orizonturi și mai largi“.

Discuții despre estetică în R. P. Bulgaria

Uzinele metalurgice din Dimitrovo (R.P. Bulgaria). — Turnătoria.

B. P. Bulgaria

Critica bulgară consemnănd succesele literaturii (trecătorii tele-matriele lui Jordan Radickov pentru prima sa culegere de schițe — „Istoria baste pentru oameni“ și titlul de observator al lui Teodor Monov pentru „Nu morții“ — roman închinat constructorilor canalului Batejiko.

Italia

La Festivalul filmului Italian de la Milano, criticii au declarat cele mai bune filme ale anului trecut „L'Avventura“ realizat de Michelangelo Antonioni, „La dolce vita“ a lui Federico Fellini și „Rocco și frații săi“ realizat de Luciano Visconti. Aceste trei filme înfățișează veridic putregăul și decăderea morală a înaltei societăți italiene. Cîteva multe voturi le-a învins „Rocco și frații săi“.

În ce privește aprecierea filmelor străine, este pozitiv prima dată după mulți ani, cînd nici un film american nu a fost considerat demn să intre în competiție. De cea mai bună apreciere s-au bucurat filmele: „Balada soldatului“ al regiunii sovietice Grigori Ciubrai, „Capitulul polonez“ realizat de Iuganar Bergman și filmul lui Jean-Luc Goddard „La capitulul puterilor“.

R. P. Polonă

Regizorul Wojtech Has realizază un nou film artistic „Despărțirea“, după novela cu același nume a scriitoarei Iadwiga Jilinskaia. Vreau să fac un film declară regiunea poloneză care s-a putut fi scos din fragment din realitatea bogată în schimbări și evenimente a epocii noastre. Acțiunea acestui film se va desfășura pe șantierul de construcție a combinatului energetic din Tursovo, din Silezia inferioară“.

Filipine

În prima jumătate a lunii martie a avut loc la Manila al optulea festival anual al filmului din Asia. Au fost prezentați cu acest prilej peste 100 de producții de filme din diferite țări. Printre țările participante la festival se numără India, China, Japonia, Pakistan, Indonezia, Malaya, Tailandă.

R. P. Chineză

În China a apărut de curînd „Scurtă istorie a prozei chineze“, după un colectiv de la Universitatea din Pekin. Urmîrind în succesiune „ri moștenirea culturală“ în domeniul prozei — lucrarea aceasta prezintă un mare interes științific scrie revista „Veit bao“.

S. U. A.

Ultima lucrare a cunoscutului dramaturg american Arthur Miller este scenariul filmului „The Misfit“ („Neafericitul“), apărut și în volum într-o ediție din New York Film, realizat de Frank Taylor, este în vînzare în care a mai jucat actorul Clark Gable. Intruchidat un cowboy din Nevada, Clark Gable a avut în acest film, care a fost și un rămas-bun de la spectatori, un rol pe măsura lui. Partenera sa a fost Marilyn Monroe.

R. D. Germană

La Berlin a apărut romanul „Slavă victoriei“, al scriitorului Karl Grinberg. „Prințul roman al lui Grinberg, „Bazinul Ruhr în flăcări“, apărut în 1928, era pătruns de încrederea scriitorului în victoria proletariatului — scrie ziarul „Berliner Zeitung“. Noua sa carte, de-gălnit optimismul speranță în triumful adevăratei cauze, proclamă încrederea în biruința păcii asupra războiului.

Anglia

Cea mai scurtă recenzie a fost publicată de ziarul englez „Observer“ sub forma unei explicații la un cadru dintr-un film fabricat la Hollywood. O reproducem în întregime: „Kervin Mather și June Torburn în filmul „Cele trei lumii ale lui Gulliver“. Orice asemănare cu romanul satiric al lui Swift este absolut întîmplătoare“.

Austria

Teatrul din Linz a prezentat recent în premieră piesa „Iarbă pentru bivoli“. Prin conținutul ei, această piesă constituie un puternic act de acuzare împotriva colonialismului. Dramaturgul austriac Karl Wiesinger înfățișează cu mult curaj un episod dramatic al luptei anticolonialiste a negrilor din Africa. Prin construcția unui mare baraj, undeva pe continentul negru, sint răpite pășunile ce aparțin de veacuri unui trib de negri. Pentru a frînga împotriva africanilor, colonialiștii pun la cale asasinarea șefului de trib. Dar răcoala continuă. Negrii nu se dau bătuti nici atunci cînd armata este chemată în ajutorul fejuitorilor albi. Pînă la urmă, inginerii de pe șantier, dîndu-și seama de dreptatea cauzei pentru care luptă populația indigenă, își pun întrebarea: „Există care, în general, pentru noi, albi în aceste condiții, vreo soluție aici, în Africa?“.